

Πολιτική Παιδεία Α' Γενικού Λυκείου

Απαντήσεις στα θέματα της Τράπεζας Θεμάτων

Συγγραφέας: Κατερίνα Νικολακοπούλου

ΘΕΜΑΤΑ

[11895-22015]

Χρησιμοποιήστε τους σελιδοδείκτες (bookmarks) στο αριστερό μέρος της οθόνης για την πλοήγηση μέσα στο έγγραφο.

Copyright© για τις απαντήσεις των θεμάτων
Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, Αθήνα, 2015

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Ποια εταιρεία ονομάζεται Ετερόρρυθμη (Ε.Ε.); (μονάδες 3) Τι είδους ευθύνη έχουν οι εταίροι μιας Ε.Ε.; (μονάδες 5) Τι επωνυμία μπορεί να έχει μια Ε.Ε.; (μονάδες 5)

Μονάδες 13

B1β. Να αναλύσετε δύο αλλαγές στη δομή της κοινωνίας που έφερε η βιομηχανική επανάσταση.

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 136)

Η ετερόρρυθμη εταιρεία αποτελεί σύμβαση με την οποία δύο ή περισσότερα πρόσωπα έχουν σκοπό τη διενέργεια εμπορικών πράξεων με εταιρική επωνυμία. Ένα τουλάχιστον πρόσωπο, που ονομάζεται ομόρρυθμος εταίρος, ευθύνεται απεριόριστα με την ατομική του περιουσία για τα χρέη της εταιρείας, ενώ τα υπόλοιπα πρόσωπα που ονομάζονται ετερόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται περιορισμένα, μέχρι το ποσό της εισφοράς τους. Η επωνυμία της Ε.Ε. αποτελείται μόνο από τα ονόματα των ομόρρυθμων εταίρων. Αν στην επωνυμία υπάρχει και όνομα ετερόρρυθμου εταίρου, αυτός ευθύνεται ως ομόρρυθμος. Η Ε.Ε. ιδρύεται όπως και η Ο.Ε. είτε με ιδιωτικό είτε με δημόσιο (συμβολαιογραφικό) έγγραφο.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. 21-22)

Κάποιες αλλαγές στη δομή της κοινωνίας που έφερε η βιομηχανική επανάσταση είναι:

α) **Η αστικοποίηση.** Η βιομηχανική κοινωνία χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις. Η συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις ονομάζεται αστικοποίηση.

β) **Η αύξηση της παραγωγής προϊόντων – ζήτηση για νέα προϊόντα.** Η βιομηχανία αύξησε θεαματικά την παραγωγή των προϊόντων, δημιουργώντας ταυτόχρονα μέσω της διαφήμισης νέες καταναλωτικές ανάγκες στους ανθρώπους. Οι νέες καταναλωτικές ανάγκες έφεραν νέες καταναλωτικές συνήθειες και κοινωνικά πρότυπα. Για παράδειγμα, στη δεκαετία του 1890 άρχισε η μαζική παραγωγή αυτοκινήτων. Μέχρι τότε κανείς δεν είχε σκεφτεί να αγοράσει αυτοκίνητο, καθώς το προϊόν αυτό δεν υπήρχε. Η μαζική παραγωγή του αυτοκινήτου αύξησε τη ζήτησή του, ιδίως όταν η τιμή του έγινε σχετικά προσιτή. Μαζί με την ζήτηση αυτοκινήτων δημιουργήθηκε η ανάγκη κατασκευής αυτοκινητοδρόμων.

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ
ΘΕΜΑ Α**

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Ο οικογενειακός προϋπολογισμός είναι ένα σχέδιο για τη σωστή διαχείριση του εισοδήματος της οικογένειας.

Μονάδες 3

β. Οι παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη της καινοτομίας σε μια επιχείρηση διακρίνονται στους εσωτερικούς και στους εξωτερικούς.

Μονάδες 3

γ. Σκοπός των μαθητικών κοινοτήτων είναι η μαθητεία στη δημοκρατία.

Μονάδες 3

δ. Οι καταθέσεις ταμιευτηρίου έχουν υψηλότερο επιτόκιο σε σχέση με τις καταθέσεις όψεως.

Μονάδες 3

ε. Οι επιστήμονες συμφωνούν ως προς τα αίτια των κοινωνικών προβλημάτων.

Μονάδες 3

*Στις παρακάτω προτάσεις, από **A2** μέχρι και **A3**, να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της πρότασης και δίπλα του το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

A2. Ονομάζεται η μετανάστευση από την Ελλάδα στην Ιταλία:

α. εσωτερική

β. ακούσια

γ. ηπειρωτική

δ. εκούσια μετανάστευση

Μονάδες 5

A3. Η ανεργία που οφείλεται στην εγκατάλειψη του πρωτογενούς τομέα παραγωγής στην οικονομία ονομάζεται:

α. τεχνολογική ανεργία

β. συγκυριακή ανεργία

γ. απόλυτη ανεργία

δ. δομική ανεργία

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 12016
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ – ΘΕΜΑ Α

A1. α) Σ

β) Σ

γ) Σ

δ) Λ

ε) Λ

A2. γ

A3. δ

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ
ΘΕΜΑ Α**

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

- α.** Η διαφήμιση και η μίμηση δημιουργούν νέες ανάγκες. **Μονάδες 3**
- β.** Σε αντίθεση με τα πολιτικά κόμματα, η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν φορείς κοινωνικοποίησης. **Μονάδες 3**
- γ.** Το κράτος, για να καλύψει τις ανάγκες του, εκδίδει κρατικά ομόλογα, τα οποία αγοράζουν οι τράπεζες. **Μονάδες 3**
- δ.** Όταν σε μια χώρα κλείνουν πολλές επιχειρήσεις δημιουργείται τεχνολογική ανεργία. **Μονάδες 3**
- ε.** Η χώρα από την οποία μεταναστεύει κάποιος λέγεται χώρα προέλευσης. **Μονάδες 3**

Στις παρακάτω προτάσεις, από **A2** μέχρι και **A3**, να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της πρότασης και δίπλα του το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

A2. Η αξιοποίηση και προστασία των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών είναι αρμοδιότητα των Δήμων και ανήκει στον τομέα:

- α.** της ανάπτυξης
β. του περιβάλλοντος
γ. της ποιότητας ζωής και εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών
δ. τίποτα από τα παραπάνω

Μονάδες 5

A3. Ένας οικισμός με πληθυσμό 3.000 κατοίκους είναι:

- α.** χωριό
β. κωμόπολη
γ. πόλη
δ. περιφέρεια

Μονάδες 5

A1. α) Σ

β) Λ

γ) Σ

δ) Λ

ε) Σ

A2. α

A3. β

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ
ΘΕΜΑ Α**

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Στην μεταβιομηχανική κοινωνία, μεγαλώνει, ο τομέας υπηρεσιών (εμπόριο, τράπεζες κτλ.) και ταυτόχρονα οι θέσεις εργασίας μειώνονται.

Μονάδες 3

β. Η βενζίνη ανήκει στην κατηγορία των διαρκών αγαθών.

Μονάδες 3

γ. Το περιεχόμενο και ο στόχος της πολιτικοποίησης είναι τα ίδια σε όλα τα κοινωνικο – πολιτικά καθεστώτα.

Μονάδες 3

δ. Η φοροδιαφυγή ταυτίζεται με την φοροαπαλλαγή.

Μονάδες 3

ε. Η ιθαγένεια αποκτάται τη στιγμή της γέννησης.

Μονάδες 3

Στις παρακάτω προτάσεις, από **A2** μέχρι και **A3**, να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της πρότασης και δίπλα του το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

A2. Η πολιτική αναδιανομής του εισοδήματος έχει στόχο:

α. τη μείωση της φορολογίας

β. τη μείωση της διαφθοράς

γ. τη μείωση της κοινωνικής ανισότητας

δ. την αύξηση της φορολογίας

Μονάδες 5

A3. Έλληνες της διασποράς λέγονται:

α. όσοι έχουν την ελληνική ιθαγένεια

β. όσοι έχουν την ελληνική υπηκοότητα

γ. όσοι έχουν την ελληνική ταυτότητα

δ. όσοι είναι έλληνες και ζουν στο εξωτερικό

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 12930
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑ Ρ Η – ΘΕΜΑ Α

A1. α) Σ

β) Λ

γ) Λ

δ) Λ

ε) Σ

A2. γ

A3. δ

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ
ΘΕΜΑ Α**

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Η μαζική παραγωγή προϊόντων στη βιομηχανική κοινωνία αύξησε τη ζήτησή τους, ιδίως όταν η τιμή τους έγινε σχετικά προσιτή.

Μονάδες 3

β. Τα αγαθά μπορεί να είναι υλικά αγαθά και υπηρεσίες.

Μονάδες 3

γ. Το δημόσιο έλλειμμα είναι το ποσό κατά το οποίο τα έσοδα του δημοσίου υπερβαίνουν τα έξοδα κατά τη διάρκεια ενός έτους.

Μονάδες 3

δ. Η επίδραση των ΜΜΕ εξαρτάται από την ηλικία, τη μόρφωση και την συνολική προσωπικότητα του δέκτη.

Μονάδες 3

ε. Η είσοδος της τεχνολογίας στην παραγωγή δημιουργεί συγκυριακή ανεργία.

Μονάδες 3

*Στις παρακάτω προτάσεις, από **A2** μέχρι και **A3**, να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της πρότασης και δίπλα του το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

A2. Στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης:

α. η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στις μηχανές και την ενέργεια

β. οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής έχουν την οικονομική και πολιτική δύναμη

γ. η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στη γνώση και τη διαχείριση της πληροφορίας

δ. έχουν επιλυθεί όλα τα κοινωνικά προβλήματα

Μονάδες 5

A3. Ο τρόπος κοινωνικοποίησης από την οικογένεια επηρεάζεται από παράγοντες, όπως:

α. το φύλο (αγόρι, κορίτσι)

β. η περιοχή (αγροτική, αστική)

γ. ο πολιτισμός (ευρωπαϊκός, αφρικανικός)

δ. όλα τα παραπάνω

Μονάδες 5

A1. α) Σ

β) Σ

γ) Λ

δ) Σ

ε) Λ

A2. γ

A3. δ

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ
ΘΕΜΑ Α**

A1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη *Σωστό*, αν η πρόταση είναι σωστή, ή *Λάθος*, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α. Οι όροι «κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας» και «μεταβιομηχανική κοινωνία» ταυτίζονται.

Μονάδες 3

β. Με τον όρο αγαθά εννοούμε μόνο τα υλικά αγαθά και όχι τις υπηρεσίες.

Μονάδες 3

γ. Η ποιότητα και η ποσότητα των συντελεστών παραγωγής είναι η βάση για την οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας.

Μονάδες 3

δ. Με την εφεύρεση του χρήματος, η οικονομία από εγχρήματη έγινε εμπράγματη.

Μονάδες 3

ε. Η εκπαίδευση είναι σημαντικός παράγοντας στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Μονάδες 3

*Στις παρακάτω προτάσεις, από **A2** μέχρι και **A3**, να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό της πρότασης και δίπλα του το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.*

A2. Η διαφοροποίηση σαν χαρακτηριστικό της κοινωνίας σημαίνει ότι:

α. Τα μέλη της συνδέονται με οργανωμένες σχέσεις και κανόνες

β. Η κοινωνία αποτελείται από διαφορετικές ομάδες, οι οποίες πολλές φορές έχουν αντίθετα συμφέροντα.

γ. Η κοινωνία έχει όρια και αυτοτέλεια που την κάνουν ξεχωριστή

δ. Τα μέλη της έχουν ξεχωριστή συλλογική ταυτότητα.

Μονάδες 5

A3. Ο δευτερογενής τομέας παραγωγής περιλαμβάνει:

α. τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία

β. τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία και τις κατασκευές

γ. την υγεία και την εκπαίδευση

δ. τίποτε από τα παραπάνω

Μονάδες 5

A1. α) Σ

β) Λ

γ) Σ

δ) Λ

ε) Σ

A2. β

A3. β

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Ποια είναι τα κριτήρια ένταξης κάθε κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση; (6 μονάδες) Τι σημαίνει εμβάθυνση και τι διεύρυνση για την Ε.Ε.; (7 μονάδες).

Μονάδες 13

B1β. Τι πρέπει να γνωρίζουν μικροί και μεγάλοι για τη διαφήμιση;

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ 62-63)

Τα κριτήρια ένταξης κάθε κράτους στην Ε.Ε. είναι: Πρώτον, να διαθέτει σταθερούς θεσμούς που να εγγυώνται τη δημοκρατία, τον σεβασμό στα δικαιώματα του ανθρώπου, τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων. Δεύτερον, να έχει καθεστώς ελεύθερης οικονομίας, οικονομίας της αγοράς, καθώς και την ικανότητα να αντιμετωπίζει ανταγωνιστικά τις δυνάμεις της αγοράς, στα πλαίσια της Ε.Ε. Τρίτον, να έχει την ικανότητα να επωμιστεί τις υποχρεώσεις του κράτους-μέλους.

Στις αρχές του 21ου αιώνα η Ε.Ε. αντιμετωπίζει μια ιστορική πρόκληση: την εμβάθυνση και τη διεύρυνση. Εμβάθυνση σημαίνει πολιτική ενοποίηση, δημιουργία των Ενωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Διεύρυνση σημαίνει ένταξη νέων χωρών στην Ένωση. Σημειωτέον ότι όλα τα κράτη μπορούν να γίνουν μέλη της Ένωσης, εάν πληρούν ορισμένες θεμελιώδεις αρχές.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 45)

Η διαφήμιση είναι μηχανισμός πληροφόρησης αλλά και χειραγώγησης του ανθρώπου. Βέβαια, το άτομο διαθέτει μηχανισμούς άμυνας, αλλά τελικά υποκύπτει κάτω από τον συνεχή βομβαρδισμό της διαφήμισης. Τα παιδιά, αλλά και οι μεγάλοι, είναι χρήσιμο να γνωρίζουν για τη διαφήμιση, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

α. **Η διαφήμιση δημιουργεί πλασματικές ανάγκες.** Ο αγώνας και η αγωνία για να ικανοποιηθούν αυτές οι ανάγκες δημιουργούν πολλά προβλήματα (άγχος, περισσότερη εργασία, ανικανοποίητο κτλ.).

β. **Ο κόσμος της διαφήμισης είναι εικονικός και διαφέρει από τον πραγματικό κόσμο.** Ο όμορφος, δυνατός, φανταχτερός κτλ. κόσμος που δείχνει η διαφήμιση είναι ψεύτικος. Οποιοδήποτε προϊόν και αν καταναλώσει κάποιος δεν θα γίνει τόσο όμορφος, δυνατός, φανταχτερός κτλ., όσο δείχνει η διαφήμιση.

γ. **Η γλώσσα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.) παρουσιάζει ιδιαιτερότητες.** Κάθε Μ.Μ.Ε. χρησιμοποιεί τον δικό του τρόπο, τη δική του γλώσσα (μουσική, χρώμα, λέξεις κτλ.) για να «περάσει» το μήνυμα που θέλει στο κοινό.

δ. Κάθε άτομο / δέκτης αποκωδικοποιεί / ερμηνεύει με τον δικό του τρόπο το ίδιο διαφημιστικό μήνυμα. Το ερμηνεύει ανάλογα με την κουλτούρα και τη νοοτροπία του, την συνολική προσωπικότητά του.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Α

B1α. Ποιες είναι οι χαρακτηριστικές ιδιότητες των αναγκών;

Μονάδες 13

B1β. Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στο μετανάστη και τον πρόσφυγα;

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 44-45)

Οι ανάγκες έχουν δύο χαρακτηριστικές ιδιότητες:

α) **Είναι απεριόριστες.** Δηλαδή δημιουργούνται διαρκώς νέες ανάγκες και οι υπάρχουσες εξελίσσονται. Μάλιστα, όσο εκσυγχρονίζεται μια κοινωνία τόσο περισσότερες ανάγκες έχουν οι άνθρωποι. Συνήθως, η ικανοποίηση μιας ανάγκης συνεπάγεται τη δημιουργία άλλων αναγκών. Παράδειγμα: η αγορά κατοικίας δημιουργεί την ανάγκη για έπιπλα, για διακόσμηση κτλ. Η αύξηση των αναγκών γίνεται, κυρίως, για δύο λόγους: πρώτον, λόγω μίμησης, αφού οι άνθρωποι έχουν την τάση ο ένας να μιμείται τον άλλον. Δεύτερον, λόγω διαφήμισης, αφού η διαφήμιση, συνήθως, δημιουργεί νέες ανάγκες. Πολλές ανάγκες μας δεν είναι πραγματικές αλλά πλασματικές. Μεγάλο ρόλο στη δημιουργία πλασματικών αναγκών παίζει η διαφήμιση.

β) **Υπόκεινται σε προσωρινό κορεσμό.** Κάθε ανάγκη όταν ικανοποιηθεί παύει να υπάρχει. Αλλά αυτό ισχύει προσωρινά, γιατί γρήγορα ή αργά επανεμφανίζεται. Παράδειγμα: με ένα δυο πιάτα φαγητό παύουμε να πεινάμε, όμως, την επόμενη μέρα υπάρχει πάλι η ανάγκη για φαγητό. Η αγορά σπιτιού κάλυψε την ανάγκη για στέγαση και πιθανώς να μην χρειαστεί ένα νέο σπίτι. Όμως, υπάρχουν και ανάγκες που ο κορεσμός τους δεν είναι εύκολος. Αυτό ισχύει κυρίως για τις ψυχολογικές και συναισθηματικές ανάγκες.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 156)

Ο πρόσφυγας συγχέεται, συχνά, με τον μετανάστη. Η διαφορά τους βρίσκεται στο ότι:

α) Ο πρόσφυγας εγκαταλείπει τη χώρα του, χωρίς τη θέλησή του, για να αποφύγει δίωξη για πολιτικούς, εθνικούς, θρησκευτικούς κτλ. λόγους. Αντίθετα, ο μετανάστης φεύγει από τη χώρα του με τη θέλησή του.

β) Στον πρόσφυγα μπορεί να χορηγηθεί πολιτικό άσυλο, μια μορφή προστασίας που παρέχει η χώρα που τον φιλοξενεί. Αντίθετα, ο μετανάστης μπορεί να λάβει άδεια παραμονής.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Να αναλύσετε τις νέες κοινωνικές ανισότητες που διαμορφώθηκαν στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας.

Μονάδες 13

B1β. Να αναφέρετε τις αξίες στις οποίες οικοδομείται η Ευρωπαϊκή Ένωση και να αναπτύξετε τρεις από αυτές.

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ 25)

Δίπλα στην παραδοσιακή ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών έρχεται να προστεθεί μια νέα ανισότητα που σχετίζεται με τη γνώση και την πληροφορία. Η σύγχρονη διάκριση είναι ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία και σε αυτούς που δεν έχουν. Η υποεκπαίδευση θα γίνεται όλο και περισσότερο παράγοντας επαγγελματικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να συνδυάσει την ποιότητα της εκπαίδευσης με τη διάχυσή της σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού μέσω της διεύρυνσης των ευκαιριών μόρφωσης.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 63)

Οι αξίες πάνω στην οποίες προσπαθεί να οικοδομηθεί η Ε.Ε. είναι: α) **η ειρήνη**, β) **ή ενότητα**, γ) **ή ισότητα**, δ) **η αλληλεγγύη**. Η συνοχή της ένωσης, η ασφάλεια και η ευημερία των κρατών και των πολιτών, στηρίζονται στην αλληλεγγύη. Χωρίς αλληλεγγύη αργά ή γρήγορα θα αναπτύσσονται διαλυτικές τάσεις σε κάθε είδους ένωση. ε) **η ελευθερία**. Ήδη, εδώ και πολλά χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίχθηκε στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Ποιες είναι οι σημαντικότερες αιτίες της βίας (Μονάδες 8) και σε ποιους άξονες κινούνται οι προσπάθειες αντιμετώπισής της (Μονάδες 5);

Μονάδες 13

B1β. Ποιες αρετές και προσόντα πρέπει να έχει σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, όποιος πρόκειται να αναλάβει δημόσια αξιώματα;

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 173)

Οι σημαντικότερες αιτίες της βίας είναι:

α) **Η προβολή βίαιων προτύπων.** Όταν το παιδί μεγαλώνει έχοντας πρότυπα βίαιης συμπεριφοράς γύρω του είναι πολύ πιθανό να υιοθετήσει αυτές τις ενέργειες.

β) **Οι κακές επιδράσεις από τις ομάδες συνομηλίκων.** Οι παρέες του εφήβου είναι ένας από τους πιο σημαντικούς φορείς κοινωνικοποίησης. Πολλές φορές οι έφηβοι ακολουθούν τις παρέες τους σε βίαιες ενέργειες για να μην υστερήσουν, να μην αποκοπούν από αυτές, να μην τους χαρακτηρίσουν δειλούς.

γ) **Η χαμηλή αυτοεκτίμηση των προσώπων που ασκούν βία.** Τα άτομα που ασκούν βία στο σχολείο, την οικογένεια ή το γήπεδο προσπαθούν να δείξουν ότι κάτι αξίζουν μέσα από αυτές τις ενέργειες.

δ) **Έλλειψη παιδείας.** Το αν κάποιο άτομο λύνει τα προβλήματά του με τη βία ή ξεσπάει στους άλλους για να επιβεβαιωθεί είναι ζήτημα παιδείας. Η καλλιέργεια του χαρακτήρα είναι αυτή που αποτελεί ανάσχεση σε τέτοια φαινόμενα και συμπεριφορές. Η βία έχει τραγικές, πολλές φορές, επιπτώσεις στο θύμα. Μειώνει την αυτοεκτίμησή του και, πολλές φορές, μπορεί και το ίδιο να αντιδράσει με μεγαλύτερη βία. Η βία δημιουργεί ένα νοσηρό κοινωνικό περιβάλλον με αποτέλεσμα η βία να αναπαράγει τη βία.

Η αντιμετώπιση της βίας κινείται σε δύο άξονες:

α) **Εκπαίδευση.** Είναι σημαντικό να κοινωνικοποιηθούν και να εκπαιδευθούν οι νέοι άνθρωποι στη λογική του ότι η βία είναι αποτρόπαια και δεν λύνει κανένα προσωπικό ή κοινωνικό πρόβλημα.

β) **Ξεκάθαρο πλαίσιο των επιπτώσεων.** Οι βίαιες συμπεριφορές εκδηλώνονται διαρκώς, όταν δεν αναφέρονται στις διοικητικές αρχές και δεν τιμωρούνται. Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο το πλαίσιο των επιπτώσεων μιας βίαιης πράξης.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 14-15)

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, όποιος πρόκειται να αναλάβει δημόσια αξιώματα πρέπει να έχει τις παρακάτω αρετές και τα προσόντα:

- Να αγαπάει την πόλη, την πολιτική, το πολίτευμα, τους πολίτες.
- Να είναι δίκαιος, ενάρετος, μετριοπαθής, συνετός.
- Να γνωρίζει ποιοι νόμοι σώζουν και φθείρουν το πολίτευμα.
- Να είναι ικανός να εκτελεί έργα.
- Να επιλέγει εφικτούς σκοπούς και θεμιτά μέσα για να τους πραγματοποιήσει...

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Γιατί το σχολικό περιβάλλον και η σχολική ζωή έχουν μεγάλη σημασία για την κοινωνικοποίηση και την πολιτικοποίηση των ατόμων;

Μονάδες 13

B1β. Ποιες είναι οι σημαντικότερες λειτουργίες της επιχείρησης;

Μονάδες 12

B1α (βλ. σχολ. βιβλ. σελ 72)

Μεγάλη σημασία για την κοινωνικοποίηση και την πολιτικοποίηση των ατόμων έχει και το σχολικό περιβάλλον και η σχολική ζωή. Η συνύπαρξη μαθητών από διαφορετικά περιβάλλοντα, οι σχέσεις εκπαιδευτικού-μαθητών, η επιλογή γνωστικών αντικειμένων- θεμάτων και ο τρόπος ανάλυσής τους, η συνεργασία και η σύγκρουση, οι σχολικές εκδηλώσεις κτλ., διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική και πολιτική διαπαιδαγώγηση των μαθητών. Το σχολείο προσφέρει οργανωμένη κοινωνικοποίηση. Συνεχίζει να είναι σημαντικός φορέας κοινωνικοποίησης και ειδικότερα πολιτικής κοινωνικοποίησης. Και επειδή δεν γεννιόμαστε αλλά γινόμαστε πολίτες, ο ρόλος του στη διαμόρφωση της ιδιότητας του πολίτη είναι σημαντικός. Πολλές φορές, ανεξάρτητα από τις όποιες επιταγές της πολιτείας για τη διδασκαλία ορισμένου περιεχομένου, σημασία έχει τι συμβαίνει στην πράξη, στην σχολική τάξη.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ 128)

Η επιχείρηση επιτελεί πολλές λειτουργίες, οι οποίες δεν είναι ανεξάρτητες, αλλά η μία επηρεάζει την άλλη. Οι λειτουργίες της επιχείρησης εξαρτώνται από το μέγεθός της. Στις μεγάλες επιχειρήσεις υπάρχουν πολλές και ξεχωριστές λειτουργίες, καταναμημένες σε διαφορετικά τμήματα. Στις μικρές επιχειρήσεις όλες σχεδόν οι λειτουργίες εμφανίζονται, συνήθως, ως μία καθώς γίνονται από ελάχιστους εργαζόμενους που δεν εργάζονται σε ξεχωριστά και διακριτά τμήματα. **Οι σημαντικότερες λειτουργίες μιας μεγάλης ή μεσαίας επιχείρησης είναι:**

α) **Παραγωγική λειτουργία.** Είναι η σημαντικότερη και αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

β) **Εμπορική λειτουργία.** Περιλαμβάνει τις δραστηριότητες διάθεσης των προϊόντων, μέχρι να φθάσουν στον τελικό καταναλωτή.

γ) **Οικονομική λειτουργία.** Αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες σχετικά με τα οικονομικά θέματα και τις οικονομικές συναλλαγές.

δ) **Λειτουργία προσωπικού.** Περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που αφορούν τη διεύθυνση του προσωπικού (προσλήψεις, τοποθετήσεις σε θέσεις, προαγωγές κτλ.).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Να αναφέρετε τα είδη των καταθέσεων που γίνονται στις εμπορικές τράπεζες (Μονάδες 3) και να εξηγήσετε τη λειτουργία των καταθέσεων αυτών (Μονάδες 10).

Μονάδες 13

B1β. Σε ποιους παράγοντες οφείλεται η επίδραση που έχουν τα Μ.Μ.Ε. στα άτομα (Μονάδες 8) και σε ποιο βαθμό φτάνει η επίδραση αυτή (Μονάδες 4);

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ.148-149)

οι εμπορικές τράπεζες δέχονται καταθέσεις που διακρίνονται ως εξής:

α) **Καταθέσεις ταμιευτηρίου.** Ο καταθέτης μπορεί να κάνει καταθέσεις ή αναλήψεις χρημάτων, όποτε θέλει αυτός. Γι' αυτό και είναι η συνηθέστερη μορφή κατάθεσης.

β) **Καταθέσεις προθεσμίας.** Ο καταθέτης καταθέτει τα χρήματά του για ορισμένη προθεσμία, (6 μήνες, 1 χρόνο κτλ.). Μόνο μετά την παρέλευση αυτού του χρονικού διαστήματος μπορεί να κάνει ανάληψη. Αν κάνει νωρίτερα ανάληψη, χάνει ένα μέρος του τόκου που θα έπαιρνε. Οι καταθέσεις προθεσμίας έχουν, συνήθως, μεγαλύτερο επιτόκιο από τις καταθέσεις ταμιευτηρίου.

γ) **Καταθέσεις όψεως.** Ο καταθέτης, συνήθως, κάνει καταθέσεις και αναλήψεις με επιταγές. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω (κεφ.11.2.2) οι επιταγές διευκολύνουν τις συναλλαγές, όταν οι συναλλασσόμενοι χρειάζονται μεγάλα χρηματικά ποσά. Για τις καταθέσεις που δέχονται οι εμπορικές τράπεζες πληρώνουν στους καταθέτες τόκο. Ο τόκος είναι ανάλογος με το επιτόκιο που επικρατεί στην αγορά, ανάλογος με τη συμφωνία που έχει γίνει μεταξύ καταθέτη και τράπεζας. Οι τράπεζες, συνήθως, όσο μεγαλύτερη είναι η κατάθεση, τόσο μεγαλύτερο επιτόκιο προσφέρουν. Και βέβαια υπάρχουν διαφορές στα επιτόκια που δίνουν οι διάφορες τράπεζες.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 74)

Η επίδραση των Μ.Μ.Ε. εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως:

- Το είδος του μέσου (π.χ. εφημερίδα, τηλεόραση, Η/Υ).
- Το περιεχόμενο του προγράμματος, αφού κάθε μέσο έχει το δικό του πρόγραμμα.
- Τον χρόνο παρακολούθησης (π.χ. μία ώρα την ημέρα).
- Την ηλικία, τη μόρφωση και την συνολική προσωπικότητα του δέκτη.

Είναι γεγονός ότι η επίδραση των Μ.Μ.Ε. είναι μεγαλύτερη στα παιδιά. Από την άλλη μεριά κάθε δέκτης δεν είναι άγραφος πίνακας (tabula rasa) πάνω στον οποίο γράφουν τα μηνύματά τους τα Μέσα. Κάθε δέκτης έχει τις δικές

του εμπειρίες, γι, αυτό κάνει τη δική του αποκωδικοποίηση στα μηνύματα των Μέσων. Επιπλέον, λόγω της πληθώρας Μέσων, έχει το δικαίωμα επιλογής. Σε τελική ανάλυση, ο βαθμός επίδρασης των Μ.Μ.Ε. εξαρτάται από τη χρήση τους κι αυτή διαφέρει από άτομο σε άτομο

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Να αναπτύξετε τις χαρακτηριστικές ιδιότητες των αναγκών (μονάδες 10) και να αναφέρετε τρόπους με τους οποίους θα αυξηθούν τα μέσα ώστε να ικανοποιηθούν περισσότερες ανάγκες. (μονάδες 3)

Μονάδες 13

B1β. Τι γνωρίζετε για την εκβιομηχάνιση που είναι ο πυρήνας της βιομηχανικής επανάστασης.

Μονάδες 12

B1α. (Βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 44-45)

Οι ανάγκες έχουν δύο χαρακτηριστικές ιδιότητες:

α) **Είναι απεριόριστες.** Δηλαδή δημιουργούνται διαρκώς νέες ανάγκες και οι υπάρχουσες εξελίσσονται. Μάλιστα, όσο εκσυγχρονίζεται μια κοινωνία τόσο περισσότερες ανάγκες έχουν οι άνθρωποι. Συνήθως, η ικανοποίηση μιας ανάγκης συνεπάγεται τη δημιουργία άλλων αναγκών. Παράδειγμα: η αγορά κατοικίας δημιουργεί την ανάγκη για έπιπλα, για διακόσμηση κτλ. Η αύξηση των αναγκών γίνεται, κυρίως, για δύο λόγους: πρώτον, λόγω μίμησης, αφού οι άνθρωποι έχουν την τάση ο ένας να μιμείται τον άλλον. Δεύτερον, λόγω διαφήμισης, αφού η διαφήμιση, συνήθως, δημιουργεί νέες ανάγκες. Πολλές ανάγκες μας δεν είναι πραγματικές αλλά πλασματικές. Μεγάλο ρόλο στη δημιουργία πλασματικών αναγκών παίζει η διαφήμιση.

β) **Υπόκεινται σε προσωρινό κορεσμό.** Κάθε ανάγκη όταν ικανοποιηθεί παύει να υπάρχει. Αλλά αυτό ισχύει προσωρινά, γιατί γρήγορα ή αργά επανεμφανίζεται. Παράδειγμα: με ένα δυο πιάτα φαγητό παύουμε να πεινάμε, όμως, την επόμενη μέρα υπάρχει πάλι η ανάγκη για φαγητό. Η αγορά σπιτιού κάλυψε την ανάγκη για στέγαση και πιθανώς να μην χρειαστεί ένα νέο σπίτι. Όμως, υπάρχουν και ανάγκες που ο κορεσμός τους δεν είναι εύκολος. Αυτό ισχύει κυρίως για τις ψυχολογικές και συναισθηματικές ανάγκες.

Μερικοί τρόποι με τους οποίους θα αυξηθούν τα μέσα ώστε να ικανοποιηθούν περισσότερες ανάγκες είναι οι εξής: η κατάλληλη μείξη των συντελεστών παραγωγής, η εφαρμογή νέων μεθόδων παραγωγής, η εφαρμογή νέας τεχνολογίας κτλ.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 20-21)

Εκβιομηχάνιση είναι η χρησιμοποίηση μηχανών στην παραγωγική διαδικασία. Η εκβιομηχάνιση είναι ο πυρήνας της βιομηχανικής επανάστασης, μιας μακρόχρονης και σύνθετης διαδικασίας τεχνολογικών μεταβολών στην παραγωγή των προϊόντων, τις συγκοινωνίες, την οικοδόμηση κτηρίων κτλ. Από τα μέσα του 18ου αιώνα, στη Βρετανία και στη συνέχεια στην Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική, κατασκευάστηκαν μηχανές και χρησιμοποιήθηκε η δύναμη του νερού και του ατμού στην παραγωγική διαδικασία. Οι βιοτεχνίες, στις οποίες γινόταν μέχρι τότε η παραγωγή των διαφόρων προϊόντων, αντικαταστάθηκαν από τα εργοστάσια.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Να αναπτύξετε τους τομείς στους οποίους έχουν αρμοδιότητες οι Δήμοι της χώρας μας ως προς το περιβάλλον, την ποιότητα ζωής και τους τοπικούς φυσικούς πόρους.

Μονάδες 13

B1β. Να αναπτύξετε τη διαφορά μεταξύ πρόσφυγα και μετανάστη. (μονάδες 9) Ποια εποχή χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ο όρος «πρόσφυγας» και για ποια άτομα; (μονάδες 3)

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 57)

Οι δημοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Οι αρμοδιότητες των Δήμων αφορούν, κυρίως, τους τομείς:

α) Ανάπτυξης, με σκοπό την προστασία, αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών. Επίσης, την κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων.

β) Περιβάλλοντος, με σκοπό την εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

γ) Ποιότητας ζωής και εύρυθμης λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών, με σκοπό την εξασφάλιση και διαρκή βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά (κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, έργων ηλεκτροφωτισμού, κοινόχρηστων χώρων, δημιουργία χώρων πρασίνου κτλ.).

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 156)

Ο πρόσφυγας συγχέεται, συχνά, με τον μετανάστη. Η διαφορά τους βρίσκεται στο ότι:

α) Ο πρόσφυγας εγκαταλείπει τη χώρα του, χωρίς τη θέλησή του, για να αποφύγει δίωξη για πολιτικούς, εθνικούς, θρησκευτικούς κτλ. λόγους. Αντίθετα, ο μετανάστης φεύγει από τη χώρα του με τη θέλησή του.

β) Στον πρόσφυγα μπορεί να χορηγηθεί πολιτικό άσυλο, μια μορφή προστασίας που παρέχει η χώρα που τον φιλοξενεί. Αντίθετα, ο μετανάστης μπορεί να λάβει άδεια παραμονής. Ο όρος «πρόσφυγας» χρησιμοποιήθηκε μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο προκειμένου να χαρακτηρίσει τα άτομα που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν ή εκδιώχθηκαν από τα εδάφη τους λόγω πολέμων, αλλαγής συνόρων και συγκρούσεων. Η έννοια του πρόσφυγα σχηματίστηκε πληρέστερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, για να περιλάβει

ΘΕΜΑ 12938
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ – ΘΕΜΑ Α

όσους εγκαταλείπουν τη χώρα τους, επειδή διώκονται ή απειλούνται με δίωξη για πολιτικούς, εθνικούς, θρησκευτικούς λόγους .

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Περιγράψτε ένα από τα μόνιμα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας;

Μονάδες 13

B1β. Τι ονομάζουμε φτώχεια (μονάδες 3) και ποια είναι τα κύρια αίτια της; (μονάδες 6) και τι γνωρίζεις για τη λεγόμενη *συγκυριακή ανεργία*; (μονάδες 3)

Μονάδες 12

Β1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 52)

Ένα από τα μόνιμα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι: Η απασχόληση και η ανεργία. Η απασχόληση παρουσιάζει πολλές όψεις. Αρκεί να αναφερθούν μόνο δύο στοιχεία. Πρώτον, το ποσοστό των απασχολούμενων σε σχέση με αυτό των μη απασχολούμενων μειώνεται. Όλο και λιγότεροι πρέπει να θρέψουν όλο και περισσότερους. Το 1/3 περίπου των εργαζομένων τρέφει τα 2/3 περίπου αυτών που δεν εργάζονται (μικρά παιδιά, άνεργοι, γέροι κτλ.). Δεύτερον, η απασχόληση κατά τομείς παραγωγής είναι «προβληματική». Υπάρχει διόγκωση του τριτογενούς τομέα (υπηρεσίες, τουρισμός) τη στιγμή που ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας συρρικνώνονται. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η χώρα να μην καλύπτει βασικές ανάγκες σε γεωργικά, κτηνοτροφικά αλλά και βιομηχανικά είδη, τα οποία έχει τη δυνατότητα και το επιστημονικό δυναμικό να τα παράξει. Αποτέλεσμα: διόγκωση της ανεργίας και μετανάστευση, κυρίως πτυχιούχων, σε άλλες χώρες.

Β1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. (170- 171)

Φτώχεια είναι η οικονομική κατάσταση στην οποία οι άνθρωποι δεν έχουν επαρκείς οικονομικούς πόρους για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες. Τα αίτια της φτώχειας είναι κυρίως:

α) Το χαμηλό εισόδημα (μικρή αμοιβή για την εργασία).

β) Η ανεργία.

γ) Η έλλειψη εκπαίδευσης που οδηγεί σε αναζήτηση ενός «καλού» επαγγέλματος και κατ' επέκταση στην αδυναμία ξεπεράσματος της φτώχειας.

Η συγκυριακή ανεργία οφείλεται στο γεγονός ότι κάποιες απασχολήσεις έχουν εποχικό χαρακτήρα (π.χ. τουρισμός, συγκομιδή καρπών μια συγκεκριμένη εποχή κτλ.)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Α

B1α. Ποια προσόντα πρέπει να διαθέτει ένας πολιτικός ηγέτης;

Μονάδες 13

B1β. Αναπτύξτε τα αίτια των κοινωνικών προβλημάτων.

Μονάδες 12

Β1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 15)

Ένας ηγέτης πρέπει να έχει τα εξής προσόντα:

α. Να έχει όραμα. Διαρκής προσπάθεια υλοποίησης του οράματος, αλλά και ικανότητα για προσαρμογή, πρωτοβουλία, ορθολογική σκέψη και λήψη αποφάσεων. Επίσης, δημιουργική σκέψη, ανάλυση και σύνθεση καταστάσεων, επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων, ικανότητα λεκτικής και εξωλεκτικής επικοινωνίας κτλ.

β. Ηθικά προσόντα. Τέτοια προσόντα είναι π.χ. η υπευθυνότητα, η συνεργασία, η εντιμότητα, η κοινωνική ευαισθησία, και γενικά οι πολιτικές αρετές (ελευθερία, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη κτλ.).

γ. Γνώσεις, γενικές και ειδικές. Γνώσεις για την πολιτική κατάσταση και τις πολιτικές εξελίξεις, για τις διεθνείς σχέσεις και τους συσχετισμούς δυνάμεων, για την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλεπόμενες εξελίξεις, αλλά και γνώσεις για διάφορους τομείς και κλάδους της οικονομίας κτλ.

Γενικά, ο ηγέτης έχει την ικανότητα να συνθέτει διαφορετικές απόψεις και ιδέες, να έχει σφαιρική και συνολική αντίληψη του κόσμου, να εμπνέει τους πολίτες και, επιπλέον, να μετουσιώνει όσα υπόσχεται και δηλώνει σε έργα.

Β1β. (βλ. σχολ. βιβλ. 168-169)

Οι άνθρωποι δεν συμφωνούν στο ποια είναι τα κύρια και ποια τα δευτερεύοντα αίτια των κοινωνικών προβλημάτων. Πάντως οι διαφορετικές προσεγγίσεις καταλήγουν στα εξής:

α) Τα κοινωνικά προβλήματα οφείλονται στη γρήγορη κοινωνική αλλαγή. Η κοινωνία αλλάζει με γοργό ρυθμό, οι άνθρωποι και οι θεσμοί δεν μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα σε αυτόν και προκαλούνται προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Για παράδειγμα, η αλλαγή της οικονομίας προκαλεί ανεργία καθώς το εργατικό δυναμικό δεν μπορεί να μεταφερθεί εύκολα από τομέα σε τομέα και από δραστηριότητα σε δραστηριότητα.

β) Τα κοινωνικά προβλήματα οφείλονται στην ανισότητα. Ο σύγχρονος κόσμος χαρακτηρίζεται από κοινωνικές ανισότητες (πλούσιοι – φτωχοί) και από ανισότητες ανάμεσα σε χώρες (ανεπτυγμένες χώρες – υπανάπτυκτες χώρες). Σε αυτές τις ανισότητες οφείλονται τα περισσότερα κοινωνικά προβλήματα.

γ) Οι κοινωνικές αντιλήψεις και νοοτροπίες. Ορισμένα κοινωνικά προβλήματα έχουν τις ρίζες τους σε νοοτροπίες παλαιότερων εποχών, οι οποίες επιβιώνουν στις μέρες μας. Π.χ. η αντίληψη μερικών γονιών ότι τα κορίτσια δεν πρέπει να σπουδάζουν οδηγεί στην εγκατάλειψη του σχολείου από τα κορίτσια.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Α

B1α. Τι γνωρίζετε για τον σχολικό εκφοβισμό (bullying);

Μονάδες 13

B1β. Να αναφέρετε και να παρουσιάσετε δύο από τα προσόντα ενός ηγέτη.

Μονάδες 12

B1α (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 172)

Στο σχολείο υπάρχει η ενδοσχολική βία, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει αναγνωρισθεί ως σοβαρό πρόβλημα της σχολικής ζωής. Πολλοί μαθητές προβαίνουν σε πράξεις βίας εις βάρος συμμαθητών τους (σχολικός εκφοβισμός, *bullying*). Τους απειλούν ότι θα τους χτυπήσουν ή τους χτυπούν προκειμένου να τους πάρουν το χαρτζιλίκι ή κάποιο άλλο είδος (μπουφάν, κινητό κτλ.). Τους διαπομπεύουν δημόσια με κοροϊδευτικούς χαρακτηρισμούς (σπασίκλα, φυτό κτλ.) προκειμένου να καταστρέψουν τη δημόσια εικόνα τους, να τους προσβάλουν, να τους κάνουν να αισθανθούν άσχημα, να τους αποκλείσουν από παρέες και δραστηριότητες. Τους κλέβουν πράγματα ή τους καταστρέφουν πράγματα. Ο σχολικός εκφοβισμός φαίνεται ότι έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις. Το 25% των μαθητών έχει υποστεί κάποια μορφή εκφοβισμού μέσα στο σχολείο με συχνότητα 2 έως 3 φορές τον μήνα. Δυστυχώς, μορφές βίας ασκούν πολλές φορές και οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές αλλά και μαθητές στους εκπαιδευτικούς.

B1β. (βλ.σχολ.βιβλ.σελ.15)

Δύο από τα προσόντα ενός ηγέτη είναι:

α. **Να έχει όραμα.** Διαρκής προσπάθεια υλοποίησης του οράματος, αλλά και ικανότητα για προσαρμογή, πρωτοβουλία, ορθολογική σκέψη και λήψη αποφάσεων. Επίσης, δημιουργική σκέψη, ανάλυση και σύνθεση καταστάσεων, επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων, ικανότητα λεκτικής και εξωλεκτικής επικοινωνίας κτλ.

β. **Ηθικά προσόντα.** Τέτοια προσόντα είναι π.χ. η υπευθυνότητα, η συνεργασία, η εντιμότητα, η κοινωνική ευαισθησία, και γενικά οι πολιτικές αρετές (ελευθερία, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη κτλ.).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Τι είναι τα πολιτικά κόμματα (μονάδες 4); Να αιτιολογήσετε γιατί θεωρούνται θεσμοί απαραίτητοι για τη λειτουργία της δημοκρατίας (μονάδες 9).

Μονάδες 13

B1β. Διακρίνετε τους όρους «πρόσφυγας» και «μετανάστης».

Μονάδες 12

B1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 74-75)

Τα πολιτικά κόμματα είναι ενώσεις πολιτών που έχουν ως σκοπό τον επηρεασμό και κυρίως την κατάκτηση της εξουσίας, με απώτερο στόχο να εφαρμόσουν το πρόγραμμά τους. Είναι πολιτικοί θεσμοί απαραίτητοι για τη λειτουργία της δημοκρατίας. Τα κόμματα είναι οι βασικοί θεσμοί του πολιτικού συστήματος. Οι διαφορετικές ιδεολογίες και απόψεις για την οργάνωση της οικονομίας, της κοινωνίας, της πολιτείας, έχουν ως όχημα τα κόμματα. Κατά συνέπεια, το αίτημα της κατάργησης των κομμάτων συμπίπτει με την επιδίωξη για κατάργηση της ίδιας της δημοκρατίας. Οι σύγχρονες δημοκρατίες και τα πολιτικά κόμματα είναι ανάγκη να αναπτύξουν την δημοκρατική πολιτική παιδεία.

B1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 156)

Ο πρόσφυγας συγχέεται, συχνά, με τον μετανάστη. Η διαφορά τους βρίσκεται στο ότι:

- α) Ο πρόσφυγας εγκαταλείπει τη χώρα του, χωρίς τη θέλησή του, για να αποφύγει δίωξη για πολιτικούς, εθνικούς, θρησκευτικούς κτλ. λόγους. Αντίθετα, ο μετανάστης φεύγει από τη χώρα του με τη θέλησή του.
- β) Στον πρόσφυγα μπορεί να χορηγηθεί πολιτικό άσυλο, μια μορφή προστασίας που παρέχει η χώρα που τον φιλοξενεί. Αντίθετα, ο μετανάστης μπορεί να λάβει άδεια παραμονής.

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Α**

B1α. Να εξηγήσετε τι είναι η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και να αναλύσετε τα δικαιώματα ανάπτυξης-εξέλιξης και τα δικαιώματα επιβίωσης.

Μονάδες 13

B1β. Να εξηγήσετε ποια αγαθά ονομάζονται καταναλωτά και ποια διαρκή και να δώσετε παραδείγματα από κάθε κατηγορία αγαθών.

Μονάδες 12

Β1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 94)

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι η πρώτη παγκόσμια δεσμευτική Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Θέτει στοιχειώδεις αρχές για την ευημερία των παιδιών στα διάφορα στάδια εξέλιξής τους και ισχύει σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου. Τα 54 άρθρα που περιέχει η Σύμβαση μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις ευρύτερες κατηγορίες: Δικαιώματα Επιβίωσης, Δικαιώματα Προστασίας, Δικαιώματα Ανάπτυξης- Εξέλιξης, Δικαιώματα Συμμετοχής.

Δικαιώματα Επιβίωσης. Καλύπτουν το δικαίωμα του παιδιού για ζωή και τις ανάγκες που είναι πιο βασικές για την ύπαρξή του. Αυτά συμπεριλαμβάνουν ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης, στέγη, διατροφή και πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες.

Δικαιώματα Ανάπτυξης – Εξέλιξης. Συμπεριλαμβάνουν όλα όσα τα παιδιά χρειάζονται για να μπορέσουν να εκμεταλλευθούν στο έπακρο τις δυνατότητές τους. Για παράδειγμα, το δικαίωμα της εκπαίδευσης, το παιχνίδι και η αναψυχή, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, η πρόσβαση σε πληροφορίες και η ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας κτλ.

Β1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 45)

Καταναλωτά αγαθά είναι αυτά που αφού χρησιμοποιηθούν, παύουν να υπάρχουν και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν πάλι για την ίδια κάλυψη της ίδιας ανάγκης (π.χ. τρόφιμα, βενζίνη).

Διαρκή αγαθά είναι αυτά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν πολλές φορές, χωρίς να χάσουν κάποια ιδιότητά τους, έστω και αν με την πάροδο του χρόνου φθείρονται (π.χ. ρούχα, αυτοκίνητο).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Α

B1α. Ποια η έννοια του πολίτη στην Αρχαία Ελλάδα, (Μονάδες 5) ποια δικαιώματα (Μονάδες 4) και υποχρεώσεις (Μονάδες 4) απορρέουν από αυτήν;

Μονάδες 13

B1β. Τι γνωρίζετε για το *κράτος Δικαίου*;

Μονάδες 12

Β1α. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 11)

Πολίτης είναι εκείνος που έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση συμμετοχής στα κοινά, εκείνος που μετέχει στην εξουσία και στην απονομή της δικαιοσύνης. Είναι εκείνος που εκλέγει και εκλέγεται με τη σειρά του, εκείνος που γνωρίζει να κυβερνά και να κυβερνιέται. Ο πολίτης, κυρίως στην Αθήνα των κλασικών χρόνων, καταλαμβάνει διάφορα αξιώματα (βουλευτής, δικαστής, στρατηγός κτλ.) και ασκεί πολιτική. Στην αρχαία Αθήνα κάθε πολίτης που συμμετέχει ενεργά, που εκφέρει δημόσιο λόγο, επηρεάζει τις πολιτικές εξελίξεις. Η έννοια «πολίτης» είναι τίτλος τιμής, είναι «αξίωμα με απεριορίστη διάρκεια.» (Αριστοτέλης, Πολιτικά) Ύψιστη αρετή του πολίτη είναι η ικανότητα του άρχειν και άρχεσθαι. Γι' αυτό είχε μεγάλη σημασία η αγωγή του πολίτη, δηλαδή η διάπλαση ελεύθερων και υπεύθυνων πολιτών, καθώς και η εναλλαγή στην εξουσία, ώστε να αποτρέπεται η δυνατότητα κυριαρχίας κάποιου.

Β1β. (βλ. σχολ. βιβλ. σελ. 160)

Το κράτος δικαίου δεν είναι το «δίκαιο κράτος». Είναι το κράτος στο οποίο οι σχέσεις των πολιτών στηρίζονται και ρυθμίζονται από το Σύνταγμα και τους νόμους. Το κράτος δικαίου είναι γέννημα της Γαλλικής Επανάστασης. Πριν από τη συγκρότηση του κράτους δικαίου, οι άνθρωποι ήταν έρμαια των βασιλιάδων και των ευγενών, οι οποίοι νομοθετούσαν και δίκασαν ανάλογα με τα συμφέροντα και τη βούλησή τους. Το κράτος δικαίου προστατεύει πρωταρχικά τον αδύναμο. Όσο και όπου υποχωρεί το κράτος δικαίου, τόσο θίγονται τα πιο φτωχά και αδύναμα κοινωνικά στρώματα. Το κράτος δικαίου, στις σύγχρονες κοινωνίες, στο ζήτημα της αλληλεγγύης και της δικαιοσύνης εκπληρώνει τον ρόλο τον οποίο είχε περιγράψει ο Γερμανός φιλόσοφος Χέγκελ. Δηλαδή, είναι ένας μηχανισμός που περιορίζει τον εγωισμό και την ιδιοτέλεια των ανθρώπων κατά τη διεκδίκηση των συμφερόντων τους προς όφελος του κοινού καλού.